



С Т А Н О В И Щ Е

От: **проф. д.с.н. Теменуга Генова Ракаджийска**
СУБ
Социология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, научна специалност **„Социология“** в Университета за национално и световно стопанство

Автор на дисертационния труд: **Андрей Емилов Лалов**

Тема на дисертационния труд: **„Оценка на социалното въздействие на публичните индустриални политики за развитието на микро, малки и средни предприятия в България“**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 3906/12.12.2025г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторантска програма към катедра „Икономическа социология“ на УНСС по научна специалност „Социология“, съгласно Заповед на Зам. ректора по НИД на УНСС № 1456/28.05.2024 г.. Обучението е осъществено в свободна форма през периода 2024 - 2025 г. г. От представената автобиография на дисертанта става ясно, че професионалният му опит има пряко отношение към разглежданите в дисертацията проблеми. Заемал е различни административни длъжности в управленските институции, отговорни за прилагането на редица управленски политики. Участието му в различни проекти със сходен на дисертационната проблематика предмет на изследване, определено му е помогнало за добрата ориентация при разработването на труда.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е сериозно промислен и грамотно написан, за разлика от доста други, които съм чела през последните десетилетия. Спазени са всички формални изисквания към този вид научни трудове. Ясно са очертани целта; изследователските задачи, които си поставя докторанта; тезата; хипотезите, които предстоят да бъдат доказани или отхвърлени чрез проведения анализ; обектът (индустриалните политики!?) и предметът (ОСВ) на научното изследване. Дисертацията съдържа увод, четири глави, заключение, изводи и препоръки, приложения и справка за използваната литература. Обемът на труда, посочен от автора е 208с., но де факто е 211с. Включени са 6 таблици, 11 фигури и 2 приложения. Посочената литература обхваща 58 източника, предимно свързани с нормативната база за рамкиране на индустриалните политики. Доколкото българската

управленска администрация (по една или друга причина, посочени от докторанта като ключови дефицити при прилагането на ОСВ, относно българските индустриални политики) и досега не отделя специално внимание на оценките за социалното въздействие на политиките, формулирани и прилагани от нея, смятам, че темата на предложения за защита дисертационен труд е актуална.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставената от автора на дисертацията цел „да се разработи стабилен инструментариум, в т.ч. система от индикатори за измерване на най-важните въздействия“ от прилагането на индустриалните политики върху бенефициентите им при тяхното реализиране на терен е в много голяма степен постигната. Акцентира се върху необходимостта от коректно прилагане на „принципа на партньорството“, както при формирането, така и при реализирането на формираните вече индустриални политики, особено на фона на констатацията, че развитията в света през последните няколко години показват, че концепцията за устойчиво развитие не работи. Избраната методика за изследване е свързана с поставената задача да се направи последваща оценка (ex-post evaluation) на реализираната ОПИК програма в ЮЦР с цел преодоляването на ограниченията на класическите административни оценки. „Предлаганият подход включва използването на аналитични инструменти, които надграждат стандартния мониторинг и дават възможност за измерване на дългосрочните социално-икономически въздействия, като движения на пазара на труда, промяна в жизнения стандарт и икономическата стабилност на местните общности и др.“ (с. 3 от Автореферата). Идеята на автора е, че чрез направената оценка на социалното въздействие на изследваната от него програма ще бъде възможно да се направят корекции върху бъдещи въздействия. Съществен научно-приложен резултат е пространното и систематичното изложение на нормативната рамка, формираща прилаганите у нас индустриални политики.

Големият практически опит на докторанта му позволява бързо и лесно ориентиране в темата на дисертацията и експлицирането на основните позитиви и негативи от избора и приложението на оформените, преди всичко по административен път, политики за индустриално развитие, т.е. интервенциите на базата на финансираните на едни или други МПС като бенефициенти по съответната програма (ОПИК) и по специално „Подобряване на производствения капацитет на МСП“ в Южноцентрален район за планиране (ЮЦР).

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Доброто познаване на практическите проблеми при прилагането на ОСВ дава възможност на Андрей Лалов да направи конкретни препоръки за прилагането на ОСВ по отношение на политиките за индустриално развитие, които той структурира в три подгрупи – стратегически; оперативни; методологически, последните от които са свързани с прилагането на ОСВ по отношение на политиките за индустриално развитие.

Ключов, според него, е изводът за наличието на концептуален парадокс по отношение на избора на бенефициенти по програмата, която по презумпция би трябвало да е насочена към преодоляване на икономическите различия (мисля, че е по-коректно да се говори за неравенства) и да води до социално-икономическа кохезия, но поради заложените критерии за допустимост и оценка, свързани преди всичко с

икономическата конкурентоспособност на предприятията, реализацията на програмата не изпълнява заложените цели.

Като особено ценен намирам опита на автора да приложи социологически подход при изработването на оценка на социалното въздействие относно реализацията на административно изработените индустриални политики – подход пренебрегван не само по отношение на индустриалните политики, но изобщо неразбран и неизползван от държавната администрация (поне моят опит с работата на някои управленски органи показва това), доколкото в публичното пространство се наложи **опростенческо** разбиране за социологията, не като **сложна наука**, а като възможност да се формулират някакви въпроси от всеки и така да се проведе някаква анкета.

Смятам, че направената самооценка от автора на дисертационния труд за научните и приложни приноси в труда в голяма степен отговаря на постигнатото.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации са непосредствено свързани с темата на дисертационния труд и по своето съдържание отговарят на изискванията за докторантски публикации. Мисля, че при втората публикация авторът неправомерно използва бъдеще граматическо време (както впрочем и на места в дисертацията) след като вече нещата би трябвало да са се случили.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът вярно в схематизиран вид рефлектира съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Както към всеки интелектуален труд и към този могат да бъдат предявени някои критични бележки, въпроси и препоръки, които по никакъв начин не омаловажават постиженията на докторанта в представената дисертация.

1. Позиционирането на анализа предимно върху пространното разкриване на нормативната рамка, формирана от европейската и националната администрации е необходимо да бъде съчетано с по-задълбочено акцентирание върху фундаменталните социологически теории, върху които е базиран използваният социологически подход към ОСВ..
2. Авторът използва термина „анкетирани активни предприятия...“. Какво според него е съдържанието на термина „активни предприятия“ и могат ли предприятията да бъдат анкетирани?
3. Разбира се, като правя уговорката, че всеки анализатор има право да подбира авторите и произведенията, на базата на които ще изгради своя анализ и ще напише своя труд, все пак ми се струва, че пропускането на фундаментални трудове както при разработването на теоретичната концепция, така и при анализа на индустриалните политики в периода от Освобождението до 1944г. - като например „Комуналният капитализъм“ на Румен Аврамов - ощетява проведеното изследване.
4. В приложената литературна справка (изработването на която не е съобразено с формалните изисквания за изготвяне на библиография) не са посочени on-line-материалите на International Association for Impact Assessment, които според мен са ползвани от автора.

5. Предлагам на Андрей Лалов, ако пристъпи към публикуване на дисертационния труд да изчисти текста от някои повторения и забелязани печатни грешки.

8. Заключение

Въз основа на посочените достойнства на дисертацията и творческите постижения на автора, отчитайки широките му познания по разработената тема, считам, че представената дисертация покрива критериите за придобиване на научната и образователната степен „доктор по социология”.

Като имам предвид всичко изложено дотук за представения дисертационен труд и обстоятелството, че **Андрей Емилов Лалов** отговаря на всички процедурни изисквания, посочени в ЗРАСРБ и Правилника на УНСС призовавам членовете на Научното жури, назначено със заповед № 3906/12.12.2025г. на Ректора на УНСС, единодушно да присъдим **научната и образователна степен „доктор по социология”** на **Андрей Емилов Лалов** за дисертационния труд на тема **„Оценка на социалното въздействие на публичните индустриални политики за развитието на микро, малки и средни предприятия в България ”**.

21. 01.2026 г.
София

Подпис:
(проф. д.с.н. Т. Ракаджийска)



UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

STANDPOINT

From: Prof. Temenuga Genova Rakadzhyska, D.Sc.
Union of Scientists in Bulgaria (USB), Section: Sociology

Regarding: Dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor of Sociology" (PhD); Professional field: 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences
Scientific specialty: "Sociology" at the University of National and World Economy (UNWE)

Author of the Dissertation: *Andrey Emilov Lalov*

Dissertation Topic: "Social Impact Assessment of Public Industrial Policies for the Development of Micro, Small, and Medium Sized Enterprises in Bulgaria"

Legal Basis for the Statement: Membership in the Scientific Jury for the dissertation defense, pursuant to Order № 3906/12.12.2025 of the Rector of UNWE.

1. Information about the Doctoral Candidate

The candidate was enrolled in the doctoral program at the Department of Economic Sociology at UNWE, specializing in "Sociology," under Order № 1456/28.05.2024 of the Vice-Rector for Research and Development. The studies were conducted in an independent form of study during the 2024–2025 period. From the presented CV, it is evident that the candidate's professional experience is directly relevant to the issues addressed in the dissertation. He has held various administrative positions within management institutions responsible for implementing a range of public policies. His participation in various projects with research subjects similar to the dissertation's scope has clearly contributed to his strong orientation in developing this work.

2. General Characteristics of the Dissertation

The dissertation presented for review is thoughtfully conceived and competently written, standing out among many I have read in recent decades. All formal requirements for this type of scholarly work have been met. All formal requirements for this type of scientific work have been met. They are clearly outlined: the goal; the research tasks that the doctoral student sets for himself; the thesis; the hypotheses that are to be proven or rejected through the analysis; the object (industrial policies!?) and the subject (SIA) of the scientific research. The dissertation consists of an introduction, four chapters, a conclusion, findings and recommendations, appendices, and a reference for the literature used. While the author states a length of 208 pages, it is effectively 211 pages. It includes 6 tables, 11 figures, and 2 appendices. The reference for the literature used lists 58 sources, primarily related to the regulatory framework framing industrial policies. Given that the Bulgarian administration (for reasons identified by the candidate as key deficits in applying SIA to Bulgarian industrial policies) has not yet paid special attention to assessing the social impact of its policies, I consider the topic of the proposed dissertation highly relevant.

3. Evaluation of the Scientific and Applied Results

The author's goal—to develop a robust toolkit, including a system of indicators for measuring the most significant impacts of industrial policies on beneficiaries during field implementation—has been achieved to a very high degree. Emphasis is placed on the necessity of correctly applying the "partnership principle" in both the formulation and implementation of industrial policies, especially against the observation that global developments in recent years show the concept of sustainable development is not working as intended.

The chosen research methodology relates to the task of performing a post-evaluation (ex-post evaluation) of the implemented OPIC (Operational Programme "Innovation and Competitiveness") in the South Central Region (SCR) to overcome the limitations of traditional administrative assessments. "The proposed approach involves analytical tools that build upon standard monitoring and enable the measurement of long-term socio-economic impacts, such as labor market shifts, changes in living standards, and the economic stability of local communities, etc." (p. 3 of the Abstract). The author's premise is that by assessing the social impact of the studied program, it will be possible to make corrections for future impacts. A significant applied result is the extensive and systematic presentation of the regulatory framework shaping industrial policies in Bulgaria.

The doctoral candidate's extensive practical experience allows for a swift and adept orientation within the dissertation topic, as well as an explicit articulation of the primary positives and negatives stemming from the selection and implementation of industrial development policies—formulated predominantly through administrative channels. These include interventions based on the funding of various SMEs as beneficiaries under the respective program (OPIC), specifically the 'Improvement of Production Capacity of SMEs' initiative within the South Central Planning Region (SCR).

4. Evaluation of Scientific and Applied Contributions

The candidate's thorough familiarity with the practical challenges in implementing Social Impact Assessment (SIA) enables Andrey Lalov to provide specific recommendations for the application of SIA within industrial development policies. He structures these recommendations into three subgroups: strategic, operational, and methodological—the latter of which specifically address the application of SIA in the context of industrial development policies..

A key finding, according to him, is the conclusion about the existence of a "conceptual paradox" regarding the selection of beneficiaries under the program, which ostensibly should be aimed at overcoming economic differences (I believe "inequalities" is a more precise term) and lead to socio-economic cohesion, but due to the established eligibility and evaluation criteria - primarily focused on the economic competitiveness of enterprises - prevent the program from fulfilling its stated social goals.

I find the author's attempt to apply a sociological approach to the SIA of administratively formulated industrial policies particularly valuable. This approach is often neglected or misunderstood by the state administration, where a simplistic view of sociology persists - not as a **complex** science, but merely as a tool for anyone to formulate questions and conduct surveys.

I believe the author's self-assessment of the scientific and applied contributions largely corresponds to the actual results achieved.

5. Evaluation of Publications Related to the Dissertation

The presented publications are directly related to the dissertation topic and meet the requirements for doctoral publications. I note that in the second publication, the author improperly uses the future tense (as he does in some parts of the dissertation) for events that should have already occurred.

6. Evaluation of the Abstract

The abstract accurately reflects the content of the dissertation in a schematized form.

7. Critical Remarks, Recommendations, and Questions

As with any intellectual work, certain critical remarks, questions, and recommendations may be raised regarding this dissertation; however, these in no way diminish the doctoral candidate's achievements in the presented work.:

1. The positioning of the analysis, which focuses primarily on an extensive disclosure of the regulatory framework established by European and national administrations, needs to be coupled with a more profound emphasis on the fundamental sociological theories that underpin the sociological approach applied to Social Impact Assessment (SIA). The author uses the term "surveyed active enterprises...". What is his definition of "active enterprises," and can enterprises themselves be interviewed?
2. The author employs the term 'surveyed active enterprises...'. In his view, what is the substantive meaning of the term 'active enterprises,' and can enterprises, as entities, actually be surveyed (interviewed)?
3. Of course, while I make the reservation that every analyst has the right to select the authors and works on which to build his analysis and write his work, it still seems to me that the omission of fundamental works both in the development of the theoretical concept and in the analysis of industrial policies in the period from the Liberation to 1944 - such as Rumén Avramov's "Communal Capitalism" - damages the research conducted.
4. The bibliography (which does not fully adhere to formal bibliographic standards) does not list the online materials of the *International Association for Impact Assessment*, which the author appears to have used.

5. I suggest that if Andrey Lalov proceeds to publish the dissertation, he should polish the text to remove repetitions and typos.

8. Conclusion

Based on the merits of the dissertation and the author's creative achievements, and taking into account his broad knowledge of the subject, I consider that the dissertation meets the criteria. for the award of the scientific and educational degree "Doctor of Sociology."

Taking into account all of the above regarding the presented dissertation and the fact that Andrey Emilov Lalov meets all procedural requirements set forth in the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act (ZRASRB) and the Regulations of the UNWE, I call upon the members of the Scientific Jury, appointed by Order № 3906/12.12.2025 of the Rector of UNWE, to unanimously award the educational and scientific degree '**Doctor of Sociology**' to **Andrey Emilov Lalov** for his dissertation entitled 'Social Impact Assessment of Public Industrial Policies for the Development of Micro, Small, and Medium Enterprises in Bulgaria'.

Date: 23.01.2026, Sofia

Signature:
(*Prof. Temenuga Rakadzhyska, D.Sc.*)